

Datum: 10.11.2020

Medij: Blic

Rubrika: Bez naslova

Autori: Tatjana Nježić

Teme: UJVIDEKI SZINHAZ / Novosadsko pozorište

Naslov: Ako ste ranije bili potrošna roba, sad ste jagnje za klanje

Napomena:

Površina: 1296

Strana: 20,21

Dino Mustafić

Ako ste ranije bili potrošna roba, sad ste jagnje za klanje

Vlasnici naših života promovišu politike koje su im bliske; samo naizgled slobodnu ekonomiju i tržište koja je zapravo koncentracija moći zajednice političara i kapitala. Njima nikako ne odgovaraju ideje u čijem centru se nalazi solidarnost koja se kosi s planovima akumulacije toksičnog kapitala, njegovog pranja i stvaranja ogromnih socijalnih nejednakosti. Sve to je uvijeno u brigu za nova radna mjesta, pokretanje proizvodnje. ... - kaže Dino Mustafić, sarajevski pozorišni i filmski reditelj evropske reputacije.

Tatjana Nježić

Poznat ovdashnoj publici i po hvaljenim naslovima koje je ovde radio („Pred penzijom“, „Helverova noć“, „Rodení u YU“, „Patriotik hipermarket“, „Mali mi je ovaj grob“...) ovaj regionalno angažovani reditelj, čiji rukopis odlikuje i beskompromisno hvatanje u koštac s akutnim temama, u Novosadskom pozorištu/Ujvideki Szin haz radi predstavu po komadu Žana Ženea „Paravani“.

Premijera bi trebalo da biti do kraja ovog meseca a u razgovoru za „Blic“ govori o radu na predstavi, nagrađenom dokumentarcu „Transforming tomorrow“, budućem igranom filmu „Paviljon“, koroni, odlikama vremena u kome živimo...

Šta je bio vaš motiv, inicijalna kapisla da u Novosadskom pozorištu/Ujvideki szinhaz radite komad „Paravani“ Žana Ženea?

Ženeov moralni ideal je ono što on naziva - nemoguća ništavnost. U ovoj posljednjoj drami jedan red moralnosti odbacuje siromaha i lopova Saída. Poslije revolucije, drugi tek uspostavljeni red odbacuje Saíd i to je put prema nemogućoj ništavnosti. U knjizi o Ženeu, Sartr kaže: „Rembo je htio da izmijeni život, Marks društvo. Žene ne želi da izmijeni ništa. Ne računajte s tim da će kritikovati društvene institucije, potrebne su mu isto onoliko Prometeju njegov orao.“ Ili, drugim riječima, Žan Žene želi da se obračuna s postojećim redom, establišmentom, s postojećim institucijama i svetinjama svijeta u kome je sve dobro samo iluzija. To strasno i konvulzivno, to alhemijsko i ritualno, mesijansko donekle, niko dosljednije ne stvara u drami prošlog vijeka od Ženea.

U središtu priče je porodica, odnosno jedno domaćinstvo, a moglo bi se reći da je na izvestan način u glavnoj ulozi odnos između Arapa i Evropljana; (ne)razumevanje, (ne)tolerancija, (ne)mogućnost istinske komunikacije... Šta je zapravo uporišna tačka vašeg rediteljskog videnja, šta je predstava po žanru?

Trudio sam se da ovu osobitu priču, dramaturgiju smjestim u teatarski okvir sakralnosti osluškajući civilizacijski eho

vremena u kojem postavljam ovaj tekst. Kokto, koji je bio fasciniran ovim dijelom, govorio je kako ćemo prije ili kasnije morati priznati da je Žene moralista u svom teatru crne magije. Mislim da je to ovo vrijeme potvrdilo. Ako je iko svoje kriterijume moralistike sproveo do krajnjih konsekvenci, apsolutnih granica, onda je to Žene. Jer to je bio i njegov život, uvjeren da između apsolutnog zla i apsolutnog dobra nema razlike, jer u pitanju je samo vizura koju čovjek izabere. Zato je i ovako strašno počeo 21. vijek, s novim ratovima, terorizmom, migracijama, klimatskim promjenama, evo i pandemijom.

Komad, između ostalog, otvara i pitanje, s jedne strane, kuda vodi ksenofobija, zatvaranje u nacionalne (verske) okvire/granice, a s druge, otkud (pojačan) poriv ljudi (čoveka) ka tome, te otkud porast desnice?

To su više, čini mi se, polja ideosfere predstave u kojoj ćemo prepoznati naše političke i socijalne okolnosti.

Kada pogledate promjene u političkom pejzažu zapadnih zemalja - populizam je rezultat ekonomskih promjena. To se može razmatrati na dva načina: možete reći da su se ljudi promijenili zbog imigracije ili da je uvijek bilo latentnog nacionalizma. Ali to je nedovoljno objašnjenje. Mislim da je tačnije reći kako je došlo do ekonomskog pada srednje klase u odnosu na najbogatiji jedan ili najbogatijih pet posto i da je to prouzrokovalo bijes, razočaranje, defetizam koji mora imati svoj ideološki narativ. Ekonomski uzroci su temelj ovoga što vidimo na političkoj sceni, siromaštvo je pogubno za emancipaciju i demokratiju.

Covid 19 je, kako je saopšteno, izrežirao pomeraanje premijera... Kada će biti premijera? Radili ste u ovdashnjim pozorištima, a da li vam je ovo prva režija u Novosadskom pozorištu/Ujvideki Szinhaz? Kako su tekle pro-

Danas na svijetu više nema velikih politika u službi čovjeka, a to je zato što se više ne odlučuje u političkim vrhovima nego samo unutar korporativnih, imperijalnih poslovnih krugova koji se vode samo brutalnim interesima u kojem je čovjek/subjekt postao interesni objekat, kaže Dino Mustafić

FOTO: DALIBOR DANILović

Datum: 10.11.2020

Medij: Blic

Rubrika: Bez naslova

Autori: Tatjana Nježić

Teme: UJVIDEKI SZINHAZ / Novosadsko pozorište

Naslov: Ako ste ranije bili potrošna roba, sad ste jagnje za klanje

Napomena:

Površina: 1296

Strana: 20,21

be i saradnja s ansamblom a na mađarskom jeziku?

- Da, došlo je preklapanja termina predstava koje su prije pandemije započete i novih produkcija. Ukoliko nam nove epidemiološke okolnosti dozvole, trebali bi izaći sa premijerom do kraja mjeseca novembra. Sada je sve sa terminima mnogo fluidnije. Ovo je prvi moj profesionalni susret s Novosadskim pozorištem, o čijem radu i umjetničkim dometima znam dosta. Priznajem, sa punim pravom nosi epitet jednog od najboljih teataru u regionu. Nije mi ovo prva predstava na mađarskom, tako da sam već uvježban slušati nematernji jezik kao muziku, govornu partituru u kojoj slušam intenzitete, ritam i tempo s posebnom pažnjom. Uzbudljivo mi je to, kao i mnogo režija na jezicima koje sam radio u različitim kulturnim sredinama.

Šta nam je Covid 19 doneo, šta odneo, šta nas čeka? Negde ste rekli da pandemijska kriza mnogima služi kao veliki izgovor za suspenziju dela ljudskih prava...

- Odnosi nam ljude. Ovaj razgovor vodimo u trenutku moje velike boli jer sam izgubio dragog prijatelja i velikog bosanskog glumca Dragana Jovičića, koji preminuo od Covida 19.

Kad god izbije kakva nesreća poput pandemije, čujete priču o tome da smo svi jednaki, u istom stanju, s istim šansama da preživimo. Ali to nije istina. S katastrofama poput ove to ne ide tako. Bogate države će bolje proći, kao i pojedinci, siromašni i marginalizirani će platiti ceh. Krize funkcionišu kao povećala da nam osvijetle koliko griješimo. Nespremni smo za ovo, od zdravstva i uvjeta (kapaciteta, tehnologije, organizacije) do kadrova (specijalisti, naučnici), što sve čini jedan sistem koji se urušava jer je zapušten, koruptivan, nekompetentan, partokratiziran. Ako je sistem vaš život i ranije tretirao kao bezvrijedan, to je bilo dovoljno loše i prije svega ovoga - ali sad sve to doseže nivo nesnosnog. Ako ste ranije bili potrošna roba, sad ste jagnje za klanje koje čeka da dođe na red.

Kada je o vašem profesionalnom životu reč, aktuelan je dokumentarac koji ste radili u Sarajevu, u BiH, "Transforming tomorrow" u kome se bavite korporacijama i kompanijama u Bosni, odnosno onim čime je na ovim prostorima rezultiralo njihovo prisustvo i način rada koji na putu do profita gazi svaku etiku. Šta vas je motivisalo da radite taj film, kako ste ga radili?

- Snimao sam ga tri i po godine, istraživački je to bio posao. Imao sam premijeru na AJB DOC festivalu u septembru mjesecu, gdje smo dobili i nagradu Program award.

Ovo je priča naslovljena kao ironični eho poslovnog mota multinacionalne kompanije "Mittal Steel", koja ima proizvodnju u Bosni i Hercegovini. Ova beskrupulozna kompanija, čiji je jedini cilj profit, u postrojenjima vrši radove kojima prikriva tragove zločina počinjenih u rudniku Omarska, gdje se 1990-ih nalazio jedan od najstravičnijih koncentracijskih kampova. Rude iz tog rudnika tope se u zeničkoj "Željezari" bez primjene ekoloških standarda, čime se truje stanovništvo tog grada, koji je, kad je riječ o broju slučajeva raka pluća, među prvima u Evropi. Metal završava u legurama koje se koriste

za izradu struktura poput grandiozne željezne instalacije podignute u čast Olimpijskih igara u Londonu - senzacionalnog olimpijskog tornja visokog 114,5 metara. U tom trijumfu mašte, čovjek, sasvim logično, vidi posmrtno ostatke ubijenih zatvorenika u logoru i duše otrovanih građana.

U jednom intervjuu ste rekli da smo suočeni s činjenicom da su te korporacije, kompanije nedodirljivi moćnici; "Igraju se bogova na zemlji i uz podršku političke oligarhije određuju sudbinu živih ljudi, a ne poštuju ni mrtve", da su "vlasnici celokupnog života radnika i svih nas" te da "živimo u džungli gdje se gaze elementarna ljudska prava"...

- Ti vlasnici naših života promovišu politiku koje su im bliske - samo naizgled slobodnu ekonomiju i tržište koja je zapravo koncentracija moći zajednice političara i kapitala. Njima nikako ne odgovaraju ideje u čijem centru se nalazi solidarnost, koja se kosi sa planovima akumulacije toksičnog kapitala, njegovog pranja i stvaranja ogromnih socijalnih nejednakosti. Sve to je uvijeno u brigu za nova radna mjesta, pokretanje proizvodnje....

Pogledamo li stvari iz te (citirane) perspektive, nije li tzv. običan čovek u situaciji da sebe vidi kako mu je jedino preostao izbor: nacija ili korporacija, te mu se ova prva, kakva god, ipak učini nekako bližom, ljudskijom... Ukratko, nije li strah od pakla koji sobom nosi život gde je profit vrhovno božanstvo gurnuo ljude u desnicu...

- Po mom mišljenju, tome najviše doprinosi činjenica da danas na svijetu više nema velikih politika u službi čovjeka, a to je zato što se više ne odlučuje u političkim vrhovima, nego samo unutar korporativnih, imperijalnih poslovnih krugova koji se vode samo brutalnim interesima u kojem je čovjek/subjekt postao interesni objekat.

Kakav je život filma "Transforming tomorrow", tj. hoće li ga i kada videti publika u regionu i u Srbiji?

- Film će imati svoja prikazivanja po festivalima dokumentarnog filma i nadam se zavrjediti pažnju filmskih selektora i iz Srbije.

Radite i igrani film "Paviljon" po scenariju Viktora Ivancića i Emira Imamovića, a koji slovi za crnohumorni optimizam?

- Da, film je prošao na bosanskom filmskom fondu i sada se regionalno producentski uzvezujemo. Poslije duže vremena vraćam se igranom filmu. Osjetio sam potrebu da se mora ekranizirati sjajni Ivancić uz koautorstvo Imamovića, koji ima televizijskog i filmskog iskustva. Ukratko, nakon što su godinama trpili torturu od strane zaposlenika i za svoj novac dobijali sve goru uslugu, grupa stanara privatnog staračkog doma "Paviljon" odlučuje se na oružani ustanak. Muškarc i žene u poznoj životnoj dobi, pomoću ilegalno nabavljenog naoružanja, zauzimaju "Paviljon", upravu i medicinsko osoblje uzimaju za taoce i ulaze u sukob sa snagama reda. Naizgled bezizlaznu situaciju pobunjenici pretvaraju u svoju prednost, privlače pažnju medija, manipuliraju političkom elitom na čije reakcije utiče činjenica da je do talačke krize došlo u izbornoj godini, dok na policiju pucaju čim nešto pokuša. Ustanak u "Paviljonu" za posljedicu ima uspostavu novog unutarnjeg poretka čiji kreatori ne prezaju od brutalnog nasilja u pokušaju da se osvete za svu nepravdu i patnju koju su preživjeli.

